

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Savienības Solidaritātes fonda nākotne"

COM(2011) 613 final

(2012/C 181/10)

Ziņotājs: **VAN IERSEL kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 6. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Savienības Solidaritātes fonda nākotne"

COM(2011) 613 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 7. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 479. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 28. un 29. martā (28. marta sēdē), ar 139 balsīm par, 2 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK piekrīt, ka pašreizējā krīze dalībvalstīm un ES liek ļoti uzmanīgi attiekties pret līdzekļu pārtērēšanu. Ņemot vērā minētos apstākļus, tā pilnībā izprot Padomes nevēlēšanos paplašināt Eiropas Savienības Solidaritātes fonda iespējas.

1.2 EESK tomēr vēlas norādīt uz jaunajiem LESD noteikumiem, it īpaši 4., 174. un 222. pantu, ar kuriem Savienības teritorijā notikušu dabas katastrofu un teroristu uzbrukumu gadījumos noteikta Savienības un dalībvalstu dalīta kompetence. Minētie noteikumi ir apliecinājums, ka ļoti īpašos apstākļos ES tiek uzskatīta ne tikai par sociāli ekonomisku interešu kopieni, bet arī par kopieni ar kopīgu likteni. 2002. gadā, kad vairākās dalībvalstīs notika milzīgi upju plūdi, tas bija viens no galvenajiem stimuliem izveidot ESSF.

1.3 EESK ir stingri pārliecināta, ka integrēts skatījums uz kohēzijas jomām norāda uz Eiropas iedzīvotāju kopīga likteņa esamību, un viņi par to ir uzņēmušies atbildību. Ņemot vērā Padomē ieilgušo sarunu rezultātus, EESK ar vilšanos atzīmē, ka patlaban šādas gaisotnes pietrūkst.

Līdzīgu nostāju šajās diskusijās atspoguļo Padomes pastiprinātā pievēršanās "subsidiaritātei".

1.4 EESK piekrīt visiem praktiskajiem pielāgojumiem, kurus Komisija iesaka ieviest ESSF regulu, lai uzlabotu fonda darbību un palīdzības saņēmējiem samazinātu birokrātiskos šķēršļus un laika patēriņu.

1.5 EESK uzskata, ka jo īpaši ir vēlams palielināt Savienības līdzdalības atpazīstamību attiecībā uz ES sniegto finansiālu atbalstu katastrofu gadījumos. Šobrīd procedūras ir tikai administratīvas. ES maksājumi bieži tiek veikti tikai vairākus mēnešus pēc katastrofas, tādējādi uzsverot procedūras tehnisko un pat anonīmo raksturu. Rezultāts patlaban ir teju pretstatā ar kopīgas empātijas izpausmi, kuru EESK vēlētos vairāk redzēt priekšplānā.

1.6 EESK piedāvā apsvērt iespēju iekļaut ESSF finansējumu tieši Eiropas Savienības budžetā, kas būtu praktisks veids maksājumu paātrināšanai un nodrošinātu daudz augstāku fonda darbības atpazīstamības pakāpi.

2. Ievads

2.1 Eiropas Savienības Solidaritātes fondu (ESSF) izveidoja 2002. gadā kā ES būtu instrumentu, kas ļautu reaģēt lielu dabas katastrofu gadījumos. Toreiz EESK bez iebildumiem atbalstīja fonda izveidi ⁽¹⁾.

2.2 Jau sākotnējā, 2002. gadā pieņemtajā, regulā bija paredzēta tās pārskatīšana, kurai bija jānotiek līdz 2006. gada beigām. Tādēļ Komisija ESSF darbību pirmoreiz pārskatīja 2005. gadā. EESK sniedza komentārus par attiecīgo Komisijas

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Savienības Solidaritātes fondu", OV C 61/30, 14.3.2003., 187. lpp.

2005. gadā izstrādāto priekšlikumu⁽²⁾. Komiteja izvirzīja vairākus priekšlikumus, it īpaši, paplašināt fonda darbību, attiecinot to uz sausumu, pazemināt zaudējumu apmēra sliekšni un piešķirt Komisijai lielāku rīcības brīvību.

2.3 Beigās Padome noraidīja Komisijas ierosinātos un Eiropas Parlamenta (EP) ļoti atzinīgi vērtētās izmaiņas. Tās bija balstītas uz regulas piemērošanā gūto praktisko pieredzi, piemēram, paplašināt fonda izmantojumu, attiecinot to ne tikai uz dabas katastrofām, vairāk pievērsties piemērošanas kritērijiem un to pārredzamībai, kā arī pielāgot birokrātiskās un laikietilpīgās procedūras, kas neļauj savlaicīgi reaģēt un samazina publisko atpazīstamību.

2.4 Lai atsāktu visaptverošas diskusijas par fondu, Komisija 2011. gadā nolēma nākt klajā ar paziņojumu par ESSF nākotni. Šā EESK atzinuma temats ir minētais paziņojums.

2.5 Attiecībā uz ESSF procedūru laikietilpīgo birokrātiju jāatgādina, ka Komisija rīkojas nevis pēc savas iniciatīvas, bet gan, pamatojoties uz dalībvalstu oficiāliem pieteikumiem, kam vajadzīgs laiks. Pēc katra pieteikuma saņemšanas starp Komisiju, EP un Padomi norisinās plašas procedūras, ar kurām apstiprina budžetu, un pieprasītāja dalībvalsts sniedz datus, pamatojot finansālā atbalsta pieprasījumu.

2.6 Komisija secina, ka “šo apstākļu kumulatīvā ietekme daudzos gadījumos ir tāda, ka dotācijas ir iespējams izmaksāt tikai pēc 9 līdz 12 mēnešiem pēc katastrofas, dažkārt pat vēlāk”⁽³⁾.

2.7 Bažas par ietekmi uz budžetu izraisīja pastāvīgu skepsi un pretestību. Katastrofas gadījumā galvenais princips joprojām ir “subsidiaritāte”. 2010. gadā atkal izpaudās dalībvalstu lielākās daļas pretošanās jebkādam lielākām Solidaritātes fonda tiesiskā pamata un darbības izmaiņām.

2.8 Atzinību pelna Komisijas centieni paplašināt ESSF darbību, jo fonda izmantošanas gadījumos tas ir izrādījies ļoti veiksmīgs instruments. No otras puses, noraidīti pieteikumi ir izraisījuši vilšanos un tādējādi kaitē ES tēlam.

2.9 Šķiet, ka politisko debašu pašreizējais stāvoklis neatstāj lielu rīcības brīvību ne tiem, kas cenšas attiecināt ESSF atbalstu uz jaunām katastrofu kategorijām, ne arī tiem, kas vēlas mainīt sliekšņus vai mīkstināt kritērijus reģionālu katastrofu gadījumos.

(2) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Savienības Solidaritātes fondu”, OV C 28/14, 3.2.2006., 69. lpp.

(3) COM (2011) 613 final, 2.3. punkta pēdējā rindkopa.

3. EESK piezīmes par Komisijas priekšlikumiem

3.1 EESK piekrīt viedoklim, ka pašreizējos apstākļos visi ESSF darbības grozījumi jāaprobežo ar 2002. gada regulas precizēšanu un darbības uzlabošanu. Precizējumi par fonda darbību noteikti jāveic ar mērķi palielināt atpazīstamību.

3.2 Komisija argumentē, ka precīzāks noteikums par fonda palīdzības saņemšanu tikai dabas katastrofu gadījumos var palīdzēt novērst nevēlamas juridiskas problēmas. Tādējādi tiktu ņemta vērā arī daudzu dalībvalstu izteiktā kritika un mazināta skarto dalībvalstu nevajadzīga vilšanās.

3.3 EESK piekrīt viedoklim, ka aprobežošanās ar dabas katastrofām neizslēgs šādu katastrofu “domino efektu”, piemēram, uz rūpniecām vai veselības aprūpes iestādēm un slimnīcām. Kaut arī šādi gadījumi parasti skar ne tikai publiskos dienestus, bet arī privātas darbības, ir daudz argumentu, lai tās iekļautu, ja tās ir attiecīgā reģiona sabiedrības struktūras daļa, piemēram, nodarbinātības jomā.

3.4 Pieredze rāda, ka pastāv būtiskas problēmas interpretēt dažu veidu ietekmi, kuru radījusi “ārkārtēja reģionālā katastrofa”. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu reģionālo katastrofu kritērijiem izstrādāt vienkāršu un objektīvu pamatu, kas būtu salīdzināms ar “lielo katastrofu” definīciju. Komisijas veiktā simulācija liecina, ka galīgais rezultāts vairāk vai mazāk atbilstu tam, kas tiek panākts ar pašreizējo definīciju. Taču daudzi pieteikumi nemaz netiktu iesniegti, jo būtu skaidri redzams, ka tie neatbilst ESSF atbalsta saņemšanas prasībām.

3.5 Komisija pamatoti kritizē ilgo laikposmu līdz dotāciju izmaksai. EESK var tikai piekrist (sk. iepriekš 2.6. punktu). Komisija uzskata, ka jāpieliek visas pūles, lai paātrinātu procedūras un tādējādi uzlabotu ESSF spēju reaģēt un atpazīstamību.

3.6 Šajā saistībā EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu paredzēt regulā iespēju izmaksāt avansu, kas būs jāatmaksā, ja atbilstoši noteikumiem pieteikums nav pieņemts.

3.7 EESK pilnībā piekrīt Komisijai, ka procedūras var un vajag saīsināt un vienkāršot, kur vien iespējams. Ir daudz iespēju apvienot lēmumus gan Komisijā (pašreizējā sistēmā to ir četri), gan dalībvalstīs (patlaban to ir divi). Komisija pamatoti norāda, ka relatīvi vienkārši procedūru pielāgojumi varētu ietaupīt daudz laika.

3.8 Visai izsmeļošs un ļoti vēlams ir Komisijas priekšlikums regulā nostiprināt un konkretizēt noteikumu par to, ka saņēmēja dalībvalsts sniedz sīku izklāstu, kādā veidā, pamatojoties uz gūto mācību, tā novērsīs katastrofas nākotnē, īstenojot ES tiesību aktus par katastrofu izvērtēšanu, pārvaldību un novēršanu, un apņemšanās veikt pasākumus klimata pārmaiņu novēršanai.

3.9 Komisija uzsvērti norāda uz LESD 222. pantu, t.i., noteikumu, ka Savienībai un tās dalībvalstīm jādarbojas kopīgi un, ievērojot solidaritāti, ja notiek teroristu uzbrukums vai arī dabas vai cilvēku izraisīta katastrofa. Var piebilst, ka ar LESD 4. pantu

un 174. pantu pirmo reizi ir ieviests "teritoriālās kohēzijas" jēdziens, kas ir ES un dalībvalstu dalītas kompetences joma; Savienībai arī turpmāk jāveicina teritoriālā kohēzija reģionos, kuros ir pastāvīgi nelabvēlīgi dabas apstākļi.

3.10 Minētie noteikumi atspoguļo ne tikai visu Savienības dalībnieku dalīto kompetenci, bet norāda arī uz kopīgu likteni. Padomes reakcija uz secīgajiem Komisijas priekšlikumiem un citu apspriešanās iesaistīto dalībnieku piezīmes nepārprotami liecina, ka dalībvalstis ne visai vēlas īstenot kopīga likteņa diktētu rīcību. Tādējādi ir izskaidrojams pastiprinātais uzsvars uz "subsidiaritāti".

Briselē, 2012. gada 28. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON*
